

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-3-101 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 10-52/993-357
Karar Tarihi : 5.8.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Pelin ERDOĞAN, Didem ULUÇ

C. ŞİKAYET

20

EDEN : Sefa Dursun KÜÇÜKAKSU
Temsilcisi: Av. Selahattin BARUTÇU
Bağdat Cad. Rüya Apt. No: 405 D: 10 Maltepe/İstanbul

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILANLAR:

Çetin AKKAYA (Akkaya Buz)
Bomonti Duçi Sokak No:9 6650- Bomonti Şişli/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Akkaya Buz'un işletmelere bedava buz vermek suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı iddiası.

30

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Buz üretimi ile iştigal eden Cool Buz'un sahibi Sefa Dursun Küçükaksu'nun vekili Av. Selahattin Barutçu'ya ait başvuruda özetle; Akkaya Buz'un müvekkilinden buz alımı yapılmaması koşuluyla işletmelere bedava buz vermek suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı belirtilerek gerekli işlemlerin yapılması talep edilmektedir

40

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 30.4.2010 tarih ve 3485 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 10.6.2010 tarih, 2010-3-101/İİ-10-181.PE sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulu'nun 17.6.2010 tarih ve 10-44/776-M sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 22.7.2010 tarih ve 2010-3-101/ÖA-10-181.PE sayılı Önaraştırma Raporu 30.7.2010 tarih ve REK.0.07.00.00-110/321 sayılı Başkanlık önergesi ile 10-52 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Raporda; dosya konusu iddiaya yönelik olarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı ve şikayetin reddinin gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

50

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarının tespitinde öncelikle; satın alanların gözünde fiyatı, kullanım amaçları, fiziksel özellikleri ve nitelikleri bakımından aynı sayılan ya da yüksek ikame edilebilirliği olan mal ve hizmetlerden oluşan pazarın dikkate alınması gerekmektedir. Bunun yanında başkaca unsurlar da dikkate alınabilmektedir.

Buz kullanımı, yiyecek ve içecek sektörü başta olmak üzere sağlık, kimya, boya ve inşaat sektörlerinde yaygındır. Yüzyıllar boyunca doğal ortamdan elde edilen buz; teknolojik gelişmeler sonucunda buz makinelerinde üretilebilmekte ve suyun arıtımı ile el değmeden ambalajlanması bakımından hijyen beklentilerini karşılayabilmektedir.

Genellikle dört tür buz üretilmektedir: Kalıp buz, kristal buz, kırık buz ve yaprak buz. Kalıp buz, ebatları nedeniyle ürünlerin sevkiyatı ve muhafazası bakımından özellikle yemek şirketlerinde, restoranlarda, süpermarketlerde ve sağlık sektöründe tercih edilmektedir. Kristal halinde ve uzun erime süresiyle dayanıklı olan kristal buz, çoğunlukla restoran ve cafelerde bardak içinde servis edilen içeceklerle birlikte kullanılmaktadır. Kırık buz, barlarda kokteyllerin hazırlanmasında kullanılan buz kırıntılarından oluşur. Yaprak buz ise, süpermarketlerde deniz ürünlerinin, etlerin ve meyve-sebzelerin nakliyesinde ve sergilenmesinde kullanılmaktadır. Ürünün tazeliğinin korunması ve besleyiciliğinin kaybinin önlenmesi bakımından tercih edilmektedir.

Sektörün en yaygın sorunu, buz makinelerinin kolaylıkla ve ucuza temin edilebilmesini takiben merdiven altı üretimin yaygınlaşması ve haksız rekabete yol açmasıdır. Özellikle buzun en çok tüketildiği yiyecek ve içecek sektörü açısından kullanılan suyun içme suyu olması ve arıtılması, filtrelenmesi ve buzun el değmeden paketlenmesi önem taşımaktadır. Kaliteli filtreleme sistemi ile içme suyundan “İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik”, “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik” ve “Türk Gıda Kodeksi”ne uygun olarak üretim yapan Tarım ve Köyüşleri Bakanlığı Üretim İzni belgeli firmalar bakımından kaliteli su kullanımı, arıtma, filtreleme ve paketleme makinelerinin gelişmiş olması ek maliyet anlamına gelmektedir.

Dosya konusu, özellikle restoran, cafe ve barlara tedarik edilen kristal buz ve kırık buz üretim ve dağıtımıdır. Restoran, cafe ve barlar için buzun uzun ömürlü ve muhafazasının kolay olması, yer kazancı sağlaması, üretim ve dağıtımının hızlı olması sağlayıcı teşebbüsü tercih sebebi olarak öne çıkmaktadır. Özellikle farklı türde buz gereksinimi olan, büyük hacimlerde alım yapan popüler restoran ve barlar, buzun kalite ve dağıtımın sürekliliğine önem vermektedir. Marka bağımlılığının düşük düzeyde olduğu bu sektörlerde fiyat ve hizmet kalitesi ön plandadır.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, dosya konusu bakımından ilgili ürün pazarları “içme suyu ile üretilen kristal buz” ve “içme suyu ile üretilen kırık buz” olarak belirlenmiştir.

100

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Coğrafi pazar belirlenirken, özellikle ilgili mal ve hizmetlerin özellikleri ile tüketici tercihleri bakımından giriş engellerinin, ilgili bölge ile komşu bölgeler arasında teşebbüslerin pazar payları veya mal ve hizmetlerin fiyatları bakımından hissedilir bir farklılığın olup olmadığı gibi unsurlar dikkate alınır. Dosya konusu ürünler açısından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşma, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

110

I.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.2.1. Önaraştırma Döneminde Elde Edilen Bulgular

120

Önaraştırma döneminde Raportörlerce başvuru sahibi buz üreticisi Cool Buz'un sahibi Sefa Dursun Küçükaksu ile telefonla görüşülmüştür. 2009 yılından itibaren faaliyet gösteren firmalarının esas olarak küp buz ve kırık buz ürettiklerini, buzların otomatik makinelerde el değmeden hijyenik koşullarda üretildiğini, kalite nedeniyle birçok eğlence işletmesi tarafından tercih edildiklerini, sektörde 15 yılı aşkın süredir faaliyet gösteren ve İstanbul'da birçok noktaya satış yapan Akkaya Buz'un bazı müşterilerinin Cool Buz'u tercih etmeleri üzerine, bu noktalara Cool Buz'dan ürün almamaları koşuluyla bedava ürün vermek suretiyle kendilerinin ticaretini engellediğini dile getirmiştir. Raportörlerce şikayetçiden daha önce kendileriyle çalışan, ancak Akkaya Buz'un bedava ürün vererek kendisine bağladığı satış noktalarının isimleri istenmiştir.

130

Şikayetçi, Akkaya Buz'un iddia edilen eylemi sonucu kaybettikleri beş müşteriye ait ismi göndermiştir. Yüksek miktarda alım yapan bu beş eğlence yerinden dördünün yetkilisiyle telefonda görüşülmüştür.

140

Kervansaray Gazino İşletmeleri yetkilisi; uzun yıllar Akkaya Buz ile çalıştıklarını, kısa süreliğine Cool Buz'dan buz temin ettiklerini ve halihazırda yeniden Akkaya Buz'dan alım yaptıklarını ifade etmiştir. Cool Buz ile ticari ilişkilerini neden sona erdirdikleri sorusuna Cool Buz'la fiyat konusunda anlaşamadıkları yanıtını vermiştir. Buz üreticisi firmalarla yazılı anlaşma yapmayı tercih etmediklerini belirten Erdoğan, buz alımında kalite ve fiyatın iki önemli ölçüt olduğunu vurgulamıştır. Fiyat ve kalite konusunda anlaşıldığı sürece herhangi bir firmadan buz alabileceklerini, firmalar arasında ayırım gözetmediklerini eklemiştir. Gerek Akkaya Buz gerekse Cool Buz'un 2009 yılında kendilerine bedava buz teklif ettiğini, 5-6 poşet bedava buz teklif eden Akkaya Buz yerine 10 paket bedava ürünün yanı sıra düşük fiyat veren ve dolap temin eden Cool Buz'u tercih ettiklerini ve 6 ay boyunca Cool Buz'dan ürün aldıklarını, ancak bu sürenin ertesinde daha düşük fiyat teklif eden Akkaya Buz'la yeniden çalışmaya başladıklarını belirtmiştir.

Sortie İşletmesi, buz alımlarını firmalardan fiyat teklifi almak suretiyle gerçekleştirdiklerini, hangi buz kaliteli ve fiyatı daha uygunsa o firmadan satın aldıklarını ifade etmiştir. Halihazırda Cool Buz ile çalıştıklarını, daha önce Akkaya Buz'un kendilerine bedava ürün teklifinde bulunduğunu, ancak hem bu teklifini yerine

150 getirmediği hem de herhangi bir indirim yapmadığı için Akkaya Buz'dan buz alımına son verdiklerini dile getirmiştir.

Çapa Grubu, yaklaşık 4-5 aydır Cool Buz ile çalıştıklarını, Akkaya Buz'dan kendilerine bedava Buz teklifi gelmediğini, buz alımlarını firmalara teklif usulü ile gerçekleştirdiklerini, herhangi bir anlaşma imzalamadıklarını, son dönemde Cool Buz daha avantajlı bir fiyat teklif ettiği için bu firmadan alım yaptıklarını belirtmiştir.

160 Nispet Club, 2 ay gibi kısa bir dönem Cool Buz ile çalıştıklarını, ancak buz sektöründe uzun yıllardır faaliyet gösteren Akkaya Buz'un sahibi Çetin Akkaya ile kişisel ilişkilerinin köklü olması ve eskiye dayanması nedeniyle Akkaya Buz'dan alım yapmayı tercih ettiklerini, ayrıca Cool Buz'un Akkaya Buz'un fiyatına yakın bir fiyat vererek kendilerini tercih etmelerinde rol oynayabilecek cazip bir teklif sunmadığını ifade etmiştir.

170 Öte yandan, buz sektöründe faaliyet gösteren Buzpar ve Buzz İstanbul firmalarının yetkilileriyle telefonda görüşülmüştür. Buzpar, buz sektöründe en büyük üreticinin Akkaya Buz olmasına karşın çok sayıda merdiven altı üretim yapıldığını, üretime başlamak için bir buz makinesi alınmasının yeterli olduğunu, İstanbul'da kristal buz üreten yaklaşık yirmi firma bulunduğunu belirtmiştir. 2009 yılından bu yana İstanbul'da buz ürettiklerini dile getiren Buzz İstanbul, bir yıl öncesine kadar piyasada sadece Akkaya Buz'un faaliyet gösterdiğini, önemli derecede piyasaya giriş engeli bulunmadığını, üretim yapabilmek için gıda üretim izninin yeterli olduğunu, merdiven altı üretimin yaygın olduğunu, Akkaya Buz'un pazar payının %40'ın altında olduğunu tahmin ettiğini ifade etmiştir.

I.2.2. Hukuki Değerlendirme

180 4054 sayılı Kanun'un "Hakim Durumun Kötüye Kullanılması" başlıklı 6. maddesi, bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmasını yasaklamaktadır.

190 Hakim durumdaki teşebbüsler, bazı durumlarda rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştırmak, onları pazar dışına itmek veya pazara yeni girişleri engellemek amacıyla bazı eylem ve uygulamalara gidebilmektedir. Dosya konusu şikayet, Akkaya Buz firmasının piyasaya yeni giren rakibi Cool Buz'u hedef alarak bu teşebbüsün faaliyetlerini zorlaştırmaya yönelik bedava ürün verdiği iddiasıdır. Rakip faaliyetlerinin zorlaştırılması, Kanun'un 6. maddesinin (a) bendinde vücut bulmaktadır. Anılan düzenlemeye göre "...rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler..." 6. madde anlamında kötüye kullanma olarak değerlendirilmekte ve yasaklanmaktadır.

Öte yandan, hakim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin yapılan analizlerde, ilk aşamada şikayete konu olan teşebbüsün hakim durumda olup olmadığı incelenileceği gibi, şikayete konu olan davranışın bir kötüye kullanma hali içerip içermediği de değerlendirilebilir. Mevcut olayda; Akkaya Buz'un hakim durumda olup

olmadığından bağımsız olarak, şikayet konusu eyleminin kötüye kullanma olup olmadığı incelenmiştir.

200

Rekabet hukukunda “rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması” kavramına temkinli yaklaşılmaktadır. Özellikle rekabetin yoğun olduğu piyasalarda rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına yönelik uygulamaların pazarda etkisini göstermesi olasılığı düşmektedir. Bu nedenle rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin piyasanın gereği, arzu edilen rekabet sonucu mu yoksa hakim durumdaki teşebbüsün anti-rekabetçi eylemleri sonucu mu zorlaştığının sağlıklı saptanması gerekmektedir. Hakim durumdaki teşebbüsün kendi iç dinamikleriyle gerçekleştirdiği rekabetçi faaliyetlerin rakiplerinin faaliyetini zorlaştırması kaçınılmazdır. Şu kadar ki, hakim durumdaki teşebbüsün mevcut rakiplerinin faaliyetlerini zorlaştırmak ya da piyasaya yeni girişleri engellemek amacıyla hareket etmiyor olması, ayrıca bu eylemin pazarda fiili yahut potansiyel etkisini göstermiş olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Piyasadaki rekabetçi süreci olumsuz etkileyecek fiili ya da potansiyel zorlaştırma unsurlarının pazarın önemli bir bölümünü kapayıp kapamadığı ve belirli bir süre devam etmesi sonucunda rekabetçi sürecin kesintiye uğrayıp uğramadığı araştırılmalıdır.

210

220

230

240

Dosya bağlamında, Akkaya Buz’un hakim durumda olup olmadığı incelenmemiş olmakla birlikte, biran için hakim durumda olduğu varsayımıyla- iddia edilen eylemin kötüye kullanma olup olmadığına ilişkin değerlendirmede öncelikle, piyasaya yeni giriş yapan ve kaliteli ürünü makul fiyatla satışa sunan rakip teşebbüse yönelik olarak Akkaya Buz’un rekabetçi refleksle hareket ettiği kanaati oluşmuştur. Zira gelişmekte olan buz piyasasında rekabet yoğun olduğundan, kolaylıkla satın alınabilen buz makineleri ve merdiven altı üretimin yoğunluğu dikkate alındığında giriş engellerinin bulunmadığından hareketle, Akkaya Buz’un bedava ürün vermek suretiyle satış noktalarını kaybetmemek için çabalaması rakiplerin faaliyetlerini zorlaştırıcı nitelikte görünmemektedir. Öte yandan, yazılı anlaşmalarla kendilerini bağtılamaya yanaşmayarak en uygun fiyatı teklif eden buz üreticisiyle çalışmayı tercih eden müşterilerin kolaylıkla çalıştığı buz üreticisi firmayı değiştirebildiği görülmektedir. Sektördeki diğer buz üreticilerinin de ifadelerinden 2009 yılına kadar sadece Akkaya Buz’un faaliyet gösterdiği, gelişen ve çeşitlenen eğlence sektörü karşısında buza talebin artmasıyla birlikte piyasaya girişlerin olduğu anlaşılmaktadır. Hatta şikayetçi Cool Buz’un popüler eğlence yerlerine kaliteli ürünü uygun fiyata sunarak buz satabildiği ve satmaya devam ettiği olgusu, piyasanın gelişmekte olduğunu ve fiili ve potansiyel rekabette yoğunluk yaşanmaya başladığını göstermektedir. Dolayısıyla iddia edilen eylem anti-rekabetçi görüntü arz etmeyip, bilakis rekabetçi bir süreci yansıtmaktadır. Kaldı ki, buz satın alan teşebbüslerden hiçbiri Akkaya Buz’un kendilerini münhasır anlaşmaya zorladığı, Cool Buz’dan ürün alınmaması koşuluyla bedava ürün vermek suretiyle rakibi dışlayıcı faaliyette bulunduğu yönünde beyanda bulunmamıştır. Aksine mekanların Akkaya Buz ve Cool Buz arasında gidip geldiği, bedava ürün verme eyleminin kısa süreli gerçekleştiği, hatta daha düşük bir fiyat teklif edilmesi durumunda hemen rakip teşebbüsten buz alımı yapıldığı saptanmıştır. Dolayısıyla, iddia konusu eylemin 4054 sayılı Kanun’un 6. maddesi anlamında kötüye kullanma niteliğinde olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

250 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.